

שאלון תשנ"ח

"ובכן תן פחדך"

(מעובד מהספר "בשתי עיניים" מאת הרב משה שרר תשמ"א)

התקופה שבה אנו חיים מאופיינת בתחושת חרדה הזורמת בעורקי האנושות כולה: פחד מפני יום המחר. ההתקדמות המדהימה בתחום הטכנולוגיה של אמצעי הלחימה יכולתם להחריב את העולם יצרו אקלים של פחד קיומי בקרב כל העמים. אנו חיים בדור אחוז יראה, החושש שביום בהיר אחד עלול מטורף מאי-שם להחזיר את העולם לתוהו ובוהו בלחיצה על כפתור. החשש לשלום עולמנו נובע גם מגורמים אחרים, כמו האיום של ההתפתחות הטכנולוגית על איכות הסביבה. גם נחשול גואה והולך של מעשי פשע הפוגע ביחיד ובציבור גורם לחרדה. בנוסף לכך, מעסיקים את האדם גם חששות ודאגות במישור האישי: חשש מתאונות דרכים, ממחלות וכיו"ב. דומה שסביבתנו הפכה מאיימת יותר מתמיד.

פסיכולוגים מחפשים אמצעים כדי להרגיע את האדם ולעקור מלבו רגשות פחד; רופאים מציעים גלולות הרגעה לאנשים אחוזי חרדה. אולם מאלף הדבר שדווקא בעת שהעולם מבקש להתנער מהפחד, בא היהודי ומבקש על פחד. ביום הדין למשל, כאשר מבקשים על שנה חדשה, טובה ומאושרת, מעמיד היהודי בפסגת תפילתו בקשה שהעולם יתמלא מורא ויהא עטוף אימה ויראה: "ובכן תן פחדך... על כל מעשיך, ואימתך על כל מה שבראת ויראוך כל המעשים".

נשמע פרדוכסלי, לא כן? בעת שהעולם מושיט לאדם הנפחד גלולת הרגעה, מושיטה היהדות לאדם הנפחד "גלולת יראה": הפחד מפני הכול יכול, שהוא צרי ומרפא לכל הפחדים האחרים. אדם ש"מתכרבל" בתוך הפחד הזה מאבד במחי יד את תחושת חוסר הביטחון וחוסר הישע. פחד מהבורא פירושו הודאה במציאותו ובהשגחתו על האדם. מורא מפניו נוטע באדם את ההכרה שכל שיבוא עליו או לא יבוא - ממנו הוא. לירוא מה' משמעו להיות תלוי ברצונו, לעשות את רצונו, וממילא - לזכות בחסדו.

וגם אם קיים אצל האדם פחד טבעי מפני ה"מחר נמות" מכוונת אותו היהדות לחזור בתשובה, שכן החזרה בתשובה עשויה להקל על הפחדים: "אתה פוחד? פשפש במעשיך! חשוב כיצד תוכל להיות יהודי טוב יותר, מושלם יותר".

מכל האמור כאן עולה שבעוד שהאנושות המעונה בדורנו סובלת מן הפחד, המוביל אל הייאוש ואל השבר, הרי הפחד מפני כבוד ה' והדר גאונו רק מחזק את הירא ומעניק לו עוצמה פנימית ואושר; הבקשה של "ובכן תן פחדך" מובילה היישר אל "ובכן צדיקים ייראו וישמחו".

וגם אם קיים אצל האדם פחד טבעי מפני ה"מחר נמות", מכוונת אותו היהדות לחזור בתשובה, שכן החזרה בתשובה עשויה להקל את הפחדים: "אתה פוחד? פשפש במעשיך! חשוב כיצד תוכל להיות יהודי טוב יותר, מושלם יותר".

מכל האמור כאן עולה שבעוד שהאנושות המעונה בדורנו סובלת מן הפחד, המוביל את הייאוש ואל השבר, הרי הפחד מפני כבוד ה' והדר גאונו רק מחזק את הירא ומעניק לו עוצמה פנימית ואושר; הבקשה של "ובכן תן פחדך" מובילה היישר אל "ובכן צדיקים יראו וישמחו".

הבנה

ענה על כל השאלות 38-42 (מספר הנקודות לכל שאלה מופיע בסופה).

- 38.** "נשמע פרדוקסלי, לא כן?" (שורה 16).
הסבר מהו הפרדוקס שעומד במוקד הקטע. (3 נקודות).
- 39.** בראש השנה מבקש היהודי שתי בקשות:
- "חַדָּשׁ עלינו שנה טובה ומאושרת".
- "ובכן תן פחדך".
- א.** הסבר את הקשר בין שתי הבקשות האלה. (2 נקודות)
ב. העתק מהקטע שני משפטים שיתמכו בתשובתך. (2 נקודות)
- 40.** קבע לגבי כל אחד מהמשפטים שלפניך אם הוא נכון או לא נכון, על פי הקטע. (5 נקודות)
- א.** פסיכולוגים מוצאים תמיד אמצעים כדי לעקור מלב בני האדם את פחדיהם.
ב. קיים באדם פחד מפני התגברות מעשי הפשע.
ג. אנשים בהווה סובלים מחרדות פחות מאנשים בדורות עברו.
ד. הפחד מן המוות עשוי לעורר את היהודי לתשובה.
ה. בכל סוגי הפחד מתערבת שמחה.
- 41.** א. מה פירוש הביטוי "להתנער מ..." על פי ההקשר בקטע (שורה 12)? (2 נקודות)
- 1.** להתנגד ל..
2. להתחשב ב...
3. להשתחרר מ...
4. להתמלא ב...
- העתק למחברתך את התשובה הנכונה.
ב. צטט מהקטע שלושה ביטויים המנוסחים בלשון ציורית (מטפורות), והסבר כל אחד מהם. (3 נקודות)
- 42.** מבנה הקטע הוא: (3 נקודות)
- א.** טענה - נימוקים - השערות - מסקנה
ב. בעיה - גורמים - פתרונות - נימוקים - סיכום
ג. הכללה - פירוט - מסקנה
ד. הנחה - ביסוסה - הנחה - הפרכתה
- העתק למחברתך את התשובה הנכונה

הבעה

ענה על שאלה 43

- 43.** סכם (בפסקה של 8 עד 10 שורות) את הקטע "ובכן תן פחדך..." המופיע בפרק הקודם, על פי שתי הנקודות
- פחד שלילי וגורמיו,
- פחד חיובי והשפעותיו.